ARTIKLER

Kapitel 4 af Jonas Norgaard Mortensen og Elisa Norgaard Mortensen, freelance jounalist

Interview med nogle af medborgerskabets stemmer i Ishøj Kommune. Læs for eksempel hvordan politikere, forældre og ungdomspædagoger ser på medborgerskab

”Demokratiet kan aldrig sikres – netop fordi det ikke er et system, der skal gennemføres, men en livsform, der skal tilegnes. Det drejer sig om et sindelag, der skal bibringes hvert nyt slægtled.

Derfor er det folkelige oplysnings- og opdragelsesarbejde nerven i demokratiet.”

Hal Koch
1904–1963
Dansk forkæmper for folkeoplysning, civilsamfund og demokrati.

VELFÆRD STARTER I FOLKESKOLEN MED KARAKTERDANNELSE

Ishøj er bedst, når vi skaber kommunen sammen. I Ishøj lever vi side om side i et lokalsamfund, hvor vi alle har rod i forskellige kulturer, og medborgerskabet binder os sammen, mener borgmester Merete Amdisen. Det er aktive og ansvarlige medborgere, der bærer dét forpligtende fælleskab, en kommune er.

Danmark er kendt for sit rige foreningsliv. Her lærer især unge at tage ansvar og bliver en aktiv del af lokalsamfundet. Men det er ikke en selvfølge, som vi kan tage for givet. Det oplever Merete Amdisen, borgmester i Ishøj Kommune:

”Vi kan se, at vi har sværere og sværere ved at få unge til at engagere sig i foreninger. De vil gerne komme og spille fodbold, men det der med at påtage sig den frivillige tjans som træner er ikke det, man prioriterer. Det er ikke kun fodbold. Det er gymnastik og håndbold – det er alle steder, at Foreningsdanmark begynder at smuldre, fordi vi er for dårlige til at opdrage hinanden i, at man også skal give tilbage,” siger hun.

Hun har selv brugt utallige timer på det politiske foreningsliv. ”Da jeg var ung i firserne, meldte jeg mig ind i Danmarks Socialdemokratiske Ungdom. Jeg gik til politik, når andre gik til springgymnastik. Politik har altid været en del af mit liv, men det er det ikke i ret mange menneskers liv. Vi har det jo smaddergodt i Danmark. Vi har det også smaddergodt i Ishøj, og når man har det godt, så tager man det måske lidt for givet,” siger Merete Amdisen.

”Det er vigtigt, at børn
er en del af samfundet,
for børn er fremtiden,
og vi skal forstå, hvordan
de kan trives, så de føler,
at kommunen er deres.
For den er deres.”

Merete Amdisen,
medborger og Borgmester
i Ishøj Kommune

Merete Amdisen tager det ikke for givet, at kommunens unge engagerer sig i lokalsamfundet: ”Det allervigtigste er, at hvis børn og unge kommer med en god ide eller noget kritik, så skal man lytte.

Hvis vi skal have børn og unge til at deltage i noget, så skal de have nogle succeser,” siger hun. De skal føle sig som aktive medborgere, og det starter i folkeskolen. Merete Amdisen ved om nogen, hvor vigtig uddannelse er. Hun er uddannet folkeskolelærer, og har arbejdet som lærer i 25 år – 16 af dem på specialskole med fokus på autisme og ADHD.

Karakterdannelse i folkeskolen

Kommunen har ansvaret for driften af skolerne, men det betyder ikke, at de skal presse en velfærdsløsning ned over borgerne. Her er følelsen af medborgerskab nødvendig for, at velfærden giver mening. ”Velfærd er ikke noget, du får leveret. Vi skaber det sammen. Den velfærd starter i folkeskolen med karakterdannelse,” siger Merete Amdisen.

Uddannelse går nemlig hånd i hånd med karakterdannelse. ”Dannelse er næsten vigtigere end uddannelse, fordi hvis ikke vi er ordentlige mennesker, så kan vi aldrig gå ind og tage medansvar for det samfund, vi er en del af,” siger Merete Amdisen.

Integration er medborgerskab

Også når det gælder integration, er medborgerskab essentielt ifølge Merete Amdisen. ”Målet med integration er, at alle føler sig som medborgere og tager medansvar og er en del af lokalsamfundet. Derfor gik vi på et tidspunkt i gang med et ret omfattende arbejde, hvor vi erstattede vores integrationspolitik med medborgerpolitik, som satte fokus på almen dannelse og aktivt medborgerskab, ansvar og demokrati,” siger hun. Ishøj Kommune er endnu ikke helt i mål, erkender borgmesteren. Men hver gang hun giver hånden til en ny statsborger til den såkaldte demokraticeremoni, håber hun på at kunne give dem en følelse af ejerskab for kommunen.

Engagement i det nære

”Mit store håb og ønske er, at flere engagerer sig. Ikke bare den der ene gang hver 4. år, når man skal stemme, men også at man engagerer sig, der hvor man bor. At man er med til at sørge for, at boliggaden er pæn, at man griber ind, hvis man ser noget, der ikke er okay, og at man ikke er bange for at være en del af det fællesskab, man vokser op i. Altså de helt små ting. Det allervigtigste er at engagere sig i det nære, lige der hvor man bor. Boligafdeling, bestyrelser, forældremøder – alle de der ting hvor man kan få indflydelse på det helt nære. Det vil jeg ønske, at jeg med håndtrykket kunne give til de nye statsborgere, og at det var en meget mere indgroet del af vores allesammens DNA,” siger Merete Amdisen.

BARRIEREN TIL MEDBORGERSKAB

Naja Dieu er underviser i "Den Skolestyrkende Indsats" i Ishøj Ungdomsskole, kendt som DSI. Her arbejder hun med unge i 7.-9. klasse, som har det for svært til at være i deres folkeskole. Naja Dieu kæmper for, at de unge alligevel lærer at begå sig i demokratiet og bliver en aktiv del af samfundet. Det kræver både meget af de unge – og af samfundet.

Et af Naja Dieus fokusområder er at få de unge i DSI til at blive opmærksomme på, hvad deres holdning er og at kunne argumentere for den. Naja ser nemlig samtalen som kernen i demokratiet. Det gør hun blandt andet med en leg, hvor man trækker et kontroversielt emne og har et minut til at komme med alle de bedste argumenter enten for eller imod emnet:

"Jeg synes, at det er vigtigt ikke at bremse de unge i at have nogle bestemte holdninger. Det er utrolig vigtigt, at vi møder de unge præcis i de arenaer de er i, og præcis ud fra de tanker de har. Og så respekterer vi de tanker, de har, men vi udfordrer dem på deres tankegang. Vi skal sørge for, at de bliver nogle dannede mennesker, der kan begå sig i et demokratisk samfund, og det gør vi jo ved at få dem til at tale om, hvorfor de har det, som de har det. Kernen, i at sørge for at man kan begå sig i et demokratisk samfund, er at have respekt for andre mennesker og at have respekt for folk, der ikke har samme meninger som én selv. Så længe man kan udtrykke sig ordentligt, ikke? Og med respekt for hinanden," fortæller Naja Dieu.

"Jeg synes, at det er vigtigt ikke at bremse de unge i at have nogle bestemte holdninger. Det er utrolig vigtigt, at vi møder de unge præcis i de arenaer de er i, og præcis ud fra de tanker de har."

Naja Dieu,
medborger og faglig koordinator
på Ishøj Ungdomsskole

En del af noget større

I Naja Dieus arbejde med unge, som har det svært, oplever hun, at der er mange barrierer for, at de kan tage aktivt del i samfundet og være med i gode fællesskaber. Hvis de unge ikke har ressourcerne eller sproget til det, er det næsten umuligt at kunne se sig selv som medborger i kommunen eller samfundet:

”Jeg ser faktisk nogle unge, som ikke ved, at de gerne vil være med i samfundet. Men jeg tror, at vi alle sammen rigtig gerne vil være med. Noget af det vigtigste for mennesker er at føle, at man hører til, og at man er med i en gruppe. Og de unge vil rigtig gerne kunne være en del af et velfungerende samfund. Jeg kigger på de unge, som nogle der er under øvelse i, hvordan de bliver velfungerende individer, for det er de ikke på alle punkter og parametre endnu, men det er der ikke nogen af os, der er. De har nogle ting, der er svære, og det er derfor, de kommer hos os i DSI, men de vil rigtig gerne være med, og de vil rigtigt gerne være en succes,” siger Naja Dieu og fortæller, at alle unge vil lykkes, men har brug for dannelse og hjælp til at vokse og finde vej.

”De unge har simpelthen bare ikke ressourcerne til at navigere i, på hvilke parametre de skal være succesfulde på, og hvordan de bliver det. Det kan være 1000 ting, der spænder ben for dem, men det, de unge har til fælles, er, at de gerne vil. De har bare svært ved det, og de møder også et samfund, der kan have svært ved at se dem på en ordentlig måde.”

Mødet med samfundet

Netop det omkringliggende samfund og de voksne, som de unge møder, skal være klar til at kunne anerkende, hvordan de unge udvikler sig, ellers skaber det en følelse af fiasko:

”Nogle af de største udfordringer, vi har i DSI, er faktisk i tilbageslusningsprocessen, når de skal tilbage på egen skole. Vi ser dem på én måde, og har nogle idéer om alle de parametre, de har rykket sig på, og så møder vi en skoleleder, eller nogle tidligere skolelærere, som ikke har

ændret deres blik på dem. Når det sker, så må vi jo hive fat i skolelederen og sige, at det fungerer simpelthen ikke. Hvis de unge skal have mulighed for at kunne vise, at de har arbejdet med nogle ting, så skal I også give dem en chance. Den største udfordring for de unge er den virkelighed, de møder, når de kommer tilbage," siger Naja Dieu, som tror, at det handler meget om de forventninger, vi har til hinanden. De præger nemlig den virkelighed, som de unge oplever:

"Hvis jeg har en forventning om, at du kommer til at gøre noget, der ikke er godt, så kan jeg love dig for, at du kommer til at gøre noget, der ikke er godt, for det er det, min hjerne vil tune sig ind på og se. Så uanset hvor mange andre ting du gør, der egentlig er positive, så vil jeg lede efter de ting, der ikke er okay. Uanset hvor godt vi gør de unge klar til et samfund, som vi håber tager imod dem med åbne arme, så er det bare ikke altid, at samfundet er klar til at tage imod dem." forklarer Naja Dieu.

EN DEL AF NOGET STØRRE

Kim Herskov har været aktiv i den lokale fodboldklub i 43 år. Han har været leder, fodboldtræner, lavet sommerlejre, og er nærmest opvokset i Ishøj Idrætscenter. I fodboldklubben lærer børnene at være en del af et fællesskab og tage ansvar, men foreningen kæmper med at få forældrene til at give en hånd med.

For Kim Herskov handler medborgerskab om det nære fællesskab og miljø. Du skal engagere dig og tage ansvar i lokalsamfundet. Og for Kim starter det med at tage ansvar for sit eget liv først: "Du skal være en del af din egen familie til at starte med. Tag ansvar for dig selv og dine børn og dine ældre. Der starter man. Så kan man udvide det og sige, at man også skal være en del af sine børns skolegang, foreningslivet og samfundet som helhed," siger Kim Herskov.

Kim har været en del af foreningslivet i Ishøj, og Ishøj Idrætscenter er et stort omdrejningspunkt i hans liv. Selvom det handler om at spille fodbold, skal der være plads til alle, mener han:
"Min far var ungdomstræner, og min mor blev kasserer der. Så jeg er stort set vokset op i Ishøj Idrætscenter. Jeg har nærmest fået foreningslivet ind med modermælken. En forening må ikke være elitær; den skal være for alle. Om du er god til at spille fodbold, mindre god, eller kun er der for at være sammen med kammeraterne, så skal der være plads til dig. Det samme bør gælde, om du går til cykling, bridge eller korsstingsbroderi. Hvis man hygger sig og er en del af et fællesskab, så skal der være plads til dig. Du behøver ikke være den nye Michael Laudrup," siger Kim.

”Du skal være en del af
din egen familie til at starte
med. Tag ansvar for dig selv
og dine børn og dine ældre.
Der starter man.”

Kim Herskov,
medborger og foreningsleder

Mangel på frivillige

Kim Herskov ved, hvor meget det betyder for børnene at være en del af fodboldholdet. Desværre oplever foreningen, at det er svært at få forældrene til at engagere sig i holdet også, især som frivillige trænere:

”Jeg har været med i fodboldklubben i 43 år som træner og leder. I 80’erne og 90’erne var det væsentligt nemmere at få trænere og holdledere, end det er nu. Her efter coronakrisen er det gået op ad bakke, og jeg ved, at det er et gennemgående tema overalt i Danmarks foreninger. Om det er spejder, bueskydning eller fodbold – alle mangler frivillige. Når vi spørger forældrene til de omkring 450 børn, der kommer herned, om de kunne tænke sig at give en hånd, så spørger de først om, hvad de får ud af det. Du kommer hjem med din dreng eller pige, som er jublende lykkelig for, at deres forældre gider bruge et par timer til et stævne sammen med dem. Det betyder så ufatteligt meget, men for rigtig mange forældre er det en form for SFO, hvor de bare afleverer deres børn. Og når man så spørger, om de vil give en hånd, siger de, at de ikke har tid,” siger Kim Herskov og fortsætter:

”Jeg savner, at der er nogle forældre, der træder lidt i karakter, og spørger hvad de kan hjælpe med. Men som foreninger skal vi måske også blive bedre til at være konkrete om opgaverne, i stedet for at sige ”kunne du tænke dig at hjælpe til?” Hvis man spørger, om de vil sælge kage et par timer, så har de noget at forholde sig til, og så vil de ofte gerne hjælpe.”

Holdet kommer før mig

Det vigtigste børnene lærer på holdet, er at spille hinanden gode og være en del af noget større. Den læring kan de tage med videre resten af livet som medborgere i samfundet. På fodboldbanen handler det nemlig om fællesskabet, som kommer før den enkelte. Det er dog ikke altid en nem læring:

”Vores største udfordring er, at vi skal lære børnene at være en del af et hold, en klub og et fællesskab. Fordi det der egoistiske og egocentrerede, det kommer helt automatisk. Vi kan jo se at, de lærer det hjemmefra.

Det er blevet endnu mere udpræget efter coronanedlukningen; det er mig, mig og mig. Men her i foreningslivet handler alting ikke om dig, det handler om holdet. Det handler om fællesskabet. Det handler om at spille hinanden gode. Du bliver bedre, når du lærer at samarbejde, og det gælder alle, om det er en forening eller en arbejdsplads. Det kan ikke lade sig gøre, hvis vi ikke arbejder sammen," siger Kim Herskov.

DE UNGE SKAL FØLE, AT KOMMUNEN ER DERES

Lige siden Agnes Mati Allo kom til Danmark fra Cameroun i 2001, har hun engageret sig i sit lokalsamfund. Hendes tre sønner på 24, 18 og 17 år har gået i Ishøj Ungdomsskole, og Agnes har vist dem, at kommunen er deres. Selvom Agnes og hendes drenge stadig ikke har fået tildelt statsborgerskab i Danmark, føler de sig i den grad som en del af samfundet og Ishøj.

For Agnes Mati Allo er det især vigtigt, at kommunen investerer i børn og unges medborgerskab. Dette er af en meget simpel årsag: "Fordi det er samfundets fremtid. Det er vigtigt for samfundet at investere i unge. Man må anerkende, at børn har brug for meget støtte, og at børneinddragelse er en stor ressource, som man må investere i." siger hun.

Her er stærke institutioner i kommunen, som Ishøj Ungdomsskole, vigtige. Men institutionerne kan ikke stå alene med opgaven om at opdrage børnene til at være demokratiske medborgere. Forældrene må også spille ind: "Det er meget vigtigt, at forældre og institutioner har samme mål. Hvis institutionen siger, at børnene skal sove 8 timer, så må forældrene holde fast i det. Hvis der er udfordringer, så må de samarbejde og snakke om, hvordan børnene kan få den nattesøvn, som er så vigtig. Jeg har også fået meget hjælp af kommunen til udfordringer med mine børn, og i stedet for at tænke at kommunen blander sig, kan man tænke, at de bare vil hjælpe," siger Agnes Mati Allo.

”Det er vigtigt for samfundet at investere i unge. Man må anerkende, at børn har brug for meget støtte, og at børneinddragelse er en stor ressource, som man må investere i.”

Agnes Matti Allo,
medborger og forældre
til tre sønner

Børnene skal være med

For at børn og unge kan føle sig som aktive medborgere, skal vi invitere dem til at være med til alle de ting, som kommunen har at byde på. Både for at de får en forståelse for det samfund, som de er en del af, men også for at de kan mærke, at der er plads til dem. Det har været centralt i Agnes Mati Allos børneopdragelse, og det bærer frugt.

”Det er vigtigt, at børn er en del af samfundet, for børn er fremtiden, og vi skal forstå, hvordan de kan trives, så de føler, at kommunen er deres. For den er deres. Min søn sagde, efter han havde været på efterskole, at han savnede at komme tilbage til Ishøj, for her føler han sig hjemme. Jeg har prøvet at få dem til at engagere sig i kommunen og tage dem med til alle de tilbud, der er, så de føler, at de er en del af samfundet,” siger Agnes Mati Allo og fortsætter:

”Det var hårdt for mine drenge, da vi flyttede til Ishøj, for vi var også meget aktive i Ballerup, hvor vi boede før. Men stille og roligt fandt de ud af, at der også er rigtig mange aktiviteter i Ishøj, og det er de glade for, så nu føler de sig som en del af Ishøj. Der er rigtig mange borgere i Ishøj, der bare går på arbejde og går hjem, og hvis de skal på tur, tager de i Tivoli eller til udlandet. Men vi kan da lige så godt nyde sommeren her i Ishøj. Der er mange muligheder her. Her er smukt, og her har vi det godt,” siger Agnes Mati Allo.

Tro, værdier og samfundssind

I den opdragelse Agnes selv er rundet af, og den hun giver videre til sine sønner, spiller troen en afgørende rolle for hendes værdier og samfundssind.

”Gud har givet os så meget rigdom i vores liv og samfund, som vi skal forvalte. Det er så smukt at være en del af samfundet. Og det danske samfund er meget decentralt og transparent,” påpeger Mati Allo og forklarer, at alle borgere kan og skal være aktive medborgere for at tage ansvaret på sig og være med til at forvalte de rettigheder og pligter, der følger med til at være borger i et demokrati.”

”Alle vi mennesker har fået et ansvar for hinanden, og i et demokrati som Danmark er der ikke bare mulighed for at udleve det ansvar, det er også nødvendigt, hvis vi ønsker at bevare vores demokrati og velfærdssamfund som noget levende og kærligt for alle mennesker. Systemer kan ikke skabe gode liv og være kærlige. Hverken i Cameroun eller i Ishøj. Det er, når vi er kærlige og engagerede medmennesker, at magien opstår.” betoner Agnes Mati Allo.

MEDBORGERSKAB ER MEDANSVAR

Viceborgmester i Ishøj Kommune Pia Skourup mener, at medborgerskab i høj grad handler om at tage medansvar for det samfund, man er en del af. Det kan man dog kun, hvis man kender samfundet og dets værdier. Derfor skal vi hjælpe børn og unge med at blive medborgere ved at italesætte vores værdier og få dem ind i fællesskaber, der giver medansvar.

Pia Skourup, som er viceborgmester i Ishøj Kommune og valgt for Venstre, mener, at det er vigtigt for alle at deltage aktivt i samfundet. Men det kan gøres på mange måder, og handler ikke kun om politisk deltagelse:

”Medborgerskab findes på mange niveauer. Så nej, man behøver ikke være en del af et politisk parti, men vi har alle sammen en forpligtelse til at være medborgere i den del af samfundet, vi bor i. Det kan vi gøre på alle mulige måder. Medborgerskab betyder, at vi aktivt er en del af det fællesskab, samfundet er, og at vi ikke bare sætter os ved siden af. Der vil altid være nogle ting, vi synes, der fungerer, og nogle ting vi måske ikke synes fungerer så godt. Men at være aktiv er jo også at være med til at præge det samfund, som vi er en del af, så vi bliver ved med at fastholde et værdisæt, vi kan være enige om. Der er nogle gange en tendens til at tænke, at samfundet er nogle andre, men nej, samfundet er os! Tingene er, som de er, fordi vi har besluttet det,” siger Pia Skourup og fortsætter: ”Medborgerskab er medansvar. At tage medansvar for det samfund, som vi er en del af. Når vi ikke tager ansvar, så står vi på sidelinjen til det fællesskab. Og så bliver det fællesskab, der er tilbage, sandsynligvis mindre og mindre repræsentativt for folk, og så kommer de aldrig ind i det.”

”Der er ikke kun tale om en pligt i forhold til at tage medansvar, men også at vi giver vores børn og unge de bedste muligheder for at sætte deres præg på den udvikling, der sker i vores samfund, samt det værdigrundlag som vores samfund bygger på – for vores samfund er i kontinuerlig udvikling.”

Pia Skourup,
medborger og viceborgmester
i Ishøj Kommune

Samfundet er mere end politikere

Pia Skourup mener ikke bare, man skal vente på at forandring kommer fra politikerne. Man må selv tage ansvar for samfundet som en aktiv medborger. Men det kan være svært for unge, hvis de ikke har fået værdierne med hjemmefra:

”Jeg tror, vi har en tendens til at distancere os fra, at vi har et medansvar. Det bliver ofte Christiansborg eller kommunen, der har gjort noget. Men vi glemmer det medansvar, vi selv har. Og selv hvis man ikke tager det medansvar, har man jo valgt. Vi træffer også valg ved ikke at træffe valg. Historisk set gik mange demokratiske samfundsværdier i arv i familien, og det gør de ikke mere på samme måde. Derfor kan vi også miste vigtige værdier og viden. Hvis man ikke vokser op i en familie, hvor man lærer at tage medansvar – hvor skal man så vide det fra? Vi lærer jo af det, vi er en del af, og vi bliver præget rigtig meget hjemmefra. En familiekultur kan for eksempel være, at de voksne ikke stemmer til valg og så går det fravalg og manglende medborgerskab nemt i arv, hvis det ikke udfordres og forandres. Der er nogle værdier, som for eksempel medborgerskab, der kræver, at de bliver kultiveret, tillært og tilvalgt, så de kan blive en del af en familiekultur og gå i arv,” siger Pia Skourup.

Institutioner af værdier

Her spiller de offentlige institutioner og ansatte en stor rolle som værdibærere. For at unge i Ishøj får lyst til at være aktive medborgere, skal de have redskaberne til det:

”Vi har længe snakket om, at valgdeltagelsen i Ishøj Kommune er lav, og hvordan vi får engageret de unge i Ishøj Kommune. Jeg synes jo allerede, vi er i gang, når vi har børn i børnehaven. De lærer om vores værdier, også selvom det ikke altid italesættes. Der er jo masser af værdier, som vi lærer børn tidligt. Jeg tror på, at vi kan blive bedre til at italesætte, at det er vigtigt at være en del af et fællesskab og det medansvar og de muligheder, der ligger i det. Måske skal vi italesætte det anderledes. Tit bliver det sådan ”Åh nu skal jeg også stemme, og jeg ved jo ikke nok om det”,

men der er jo stadig nogle kerneværdier, som de kender, og jeg tror, vi kan øge lysten til at være en del af demokratiet, når vi italesætter, at vi er et fællesskab og har et fælles værdisæt," siger Pia Skourup og fortsætter:

Viden, pligt og muligheder

Ifølge viceborgmesteren binder medborgerskabet viden, pligt og muligheder sammen på en afgørende måde. "Vi skylder vores børn og unge at give dem redskaber til at kunne være en aktiv del af det fællesskab, som samfundet er, og til at kunne træffe valg. Det kræver, at man har en viden at trække på," betoner Pia Skourup og afslutter:

"Man bliver nødt til at vide noget, før man kan træffe velovervejede beslutninger. Der er ikke kun tale om en pligt i forhold til at tage medansvar, men også at vi giver vores børn og unge de bedste muligheder for at sætte deres præg på den udvikling, der sker i vores samfund, samt det værdigrundlag som vores samfund bygger på – for vores samfund er i kontinuerlig udvikling."

MEDBORGERSKAB ER EN FØLELSE

For Bayram Yüksel er medborgerskab udtryk for handlinger og en livsstil, men også en følelse – en følelse af at høre til i sin kommune. Hans tre børn er kommet i Ishøj Ungdomsskole, og han ser det som en stor opgave at være forælder og opdrage unge som medborgere. Selv har Bayram Yüksel været meget aktiv i lokallivet og været med til at rådgive regeringen om integration.

Bayram Yüksel mener, at det er vigtigt at tage aktiv del i lokalsamfundet, og han efterlever i den grad sine principper. Han har været fodboldklubformand, siddet i børnehavebestyrelse, været valgtilforordnet, siddet i Rådet for Etniske Minoriteter og meget mere. Men medborgerskab er også mere end bare handlinger og frivilligt arbejde: "Medborgerskab er ikke kun handlinger. Det er også en følelse. Hvis man føler sig udenfor, kan man ikke skabe gode resultater. Medborgerskab er en følelse, hvor du føler, at du er med i din kommune og dit område, hvor du deltager aktivt og prøver at ændre tingene. Det kan være i en klub, et foreningsarbejde, din tro. Der, hvor man deltager aktivt og prøver at påvirke sine omgivelser, og føler sig som en del af det samfund, man lever i," siger Bayram Yüksel.

For Bayram Yüksel knytter følelsen af medborgerskab sig til lokalsamfundet. I Ishøj er det nogle helt særlige ting, der er vigtige: "Man skal have et tilhørsforhold til lokalområdet. Jeg plejer at kalde det Ishøj-ånden. Vi er Ishøj. Ishøj-ånden er mangfoldighed – det er vores styrke. Vi accepterer hinanden, og vi kan noget sammen; for fællesskab giver styrke. Man skal acceptere mindretallet, og man skal acceptere diversitet," siger han.

"Medborgerskab er ikke kun handlinger, det er også en følelse. Hvis man føler sig udenfor, kan man ikke skabe gode resultater. Medborgerskab er en følelse, hvor du føler, at du er med i din kommune og dit område, hvor du deltager aktivt og prøver at ændre tingene."

Bayram Yüksel,
medborger og underviser

At opdrage til medborgerskab

Det er især vigtigt, at unge lærer denne særlige Ishøj-ånd at kende, og at de er en del af samfundet. Ellers skaber det grobund for radikalisering: "Det radikaliserer unge, hvis de ikke bliver anerkendt, men får at vide, at de skal være som nogle andre. Det giver bagslag. Det er det modsatte af tilhørsforhold. Derfor er det en meget vigtig opgave at opdrage unge til medborgerskab. Det kræver meget forarbejde og bevidsthed, og det mangler hos nogle forældre. Nogle har stadigvæk en gammeldags tankegang, om at kommunen eller nogle andre skal sørge for, at det bliver godt, men tager ikke medansvar for samarbejdet med skolen, foreningslivet og kommunen," siger Bayram Yüksel og fortsætter:

"Det er også på grund af manglende integration. Hvis man ikke helt ved, hvordan samfundet hænger sammen, kan man ikke lære det videre. Det, tror jeg, er vores problem i Ishøj. Det kan blive et parallelsamfund. Men det går den rigtige vej med de nye generationer, og vi satser meget på børn og unge. På et eller andet tidspunkt, når de nye generationer er vokset op, tror jeg, det er bedre," siger han.

Uddannelse er vejen frem

Bayram Yüksel er håbefuld for fremtiden i Ishøj. Han tror på, at de næste generationer har værktøjerne til at komme problemerne til livs. Især gennem uddannelse: "Vejen frem er uddannelse. Det er lige meget hvad, bare der er et job bagefter. Så giver man noget tilbage til samfundet. I den næste generation tror jeg, at vi kommer over den der "dem" og "os" tilgang, og i fremtiden tror jeg, at parallelsamfundene kan flyde ind i hinanden og integrere sig," siger Bayram Yüksel håbefuldt.

MEDBORGERSKAB ER IKKE KUN FOR DE VOKSNE

Ishøjs Ungeråd er de unges talerør til byrådet. Her er Jens-David Olasunkanmi Olabode formand, og han mener, at unge sagtens kan tage ansvar og være medborgere, også før de overhovedet får stemmeret.

Jens-David Olasunkanmi Olabode har siden 8. klasse været medlem af Ishøj Kommunes Ungeråd, og siden januar 2023 har han været formand for rådet. Det falder naturligt for Jens-David at tage ansvar og engagere sig i sin kommune. Han er et levende eksempel på, hvad medborgerskab betyder. At man er mere end bare end passiv borger:
”Du kan jo godt bo i Ishøj uden at være en del af Ishøj. Gå på arbejde, tage hjem, spise, sove, være sammen med din familie. Men at være en medborger er at være engageret i dit lokalsamfund – og det kan jo både være din nabolagsforening eller en del af noget ungdomspolitik. Det kan også bare være, hvis du tager en tur op til centeret med en hensigt om at være et bedre medmenneske. Medborgerskab er at være en del af byen og ikke bare bo i byen. At tage medansvar og engagere sig,” siger Jens-David Olasunkanmi Olabode. I dag er han 18 år gammel, og har dermed fået stemmeret og fulde demokratiske rettigheder. Men længe før han havde det, har han engageret sig i samfundet omkring ham. Medborgerskab er nemlig ikke kun for ”de voksne”, som han troede, da han først stødte på begrebet: ”Dengang troede jeg, at medborgerskab var direkte afhængig af demokratiet. Så jeg troede ikke, at jeg kunne være en del af den der ”voksendebat”, når jeg ikke kunne stemme. Men man kan jo godt være med på andre måder. Hvis man er medlem af fodboldklubben eller støtter et lokalt arrangement, er man jo også medborger på den måde,” siger han.

"Medborgerskab er at være en del af byen og ikke bare bo i byen. At tage medansvar og engagere sig."

Jens-David Olasunkanmi Olabode,
medborger og formand for
Ishøj Kommunes Ungeråd

Det digitale på godt og ondt

Jens-David Olasunkanmi Olabode tror, at teknologi har ændret de unges syn på medborgerskab. Både på godt og ondt:

”Internettet og teknologi spiller en virkelig, virkelig stor rolle i unges indtryk af medborgerskab. Ikke fordi medborgerskab behøver være en fysisk ting, men det er det ofte. I dag er der mange unge, der hellere vil være derhjemme og spille computerspil. Det kan gøre, at folk bliver passive borgere,” konstaterer Jens-David, men fremhæver samtidigt at teknologien også rummer muligheder:

”Men nogle gange kan teknologi også fremme medborgerskab. For eksempel hvis jeg havde en TikTok-konto og opfordrede unge til at stemme inden en folkeafstemning,” siger han. Derfor skal vi øve os i at bruge teknologien til det gode men også insistere på at møde hinanden i virkeligheden.

Et forbillede for andre unge

For Jens-David Olasunkanmi Olabode er det vigtigt at være et forbillede for andre unge. Især for andre unge som ligner ham, og måske ikke har haft særlig mange forbilleder i samfundet:

”Mine forældre er jo 1. generationsindvandrere fra Nigeria, og jeg er 2. generationsindvandrer. I forhold til andre folkegrupper har afrikanere ikke været i Danmark i særlig lang tid, og derfor har jeg heller ikke som barn kunnet se nogle afrikanere i Danmark, der gjorde en stor forskel for samfundet, eller som var et stort forbillede for mig. I stedet er jeg kommet frem til, at jeg selv må være det forbillede, for at der kan ske en forandring,” siger Jens-David Olasunkanmi Olabode.

MAN LÆRER MEDBORGERSKAB I FÆLLESSKABER

For Ali Jahouh, som er frivillig ungdomstræner i en rugbyklub, er foreningslivet nøglen til medborgerskab. Her lærer man at tage ansvar og være en aktiv del af fællesskabet og samfundet. Netop derfor kæmper han for, at børn og unge i Ishøj Kommune bliver en del af foreningslivet.

For Ali Jahouh handler medborgerskab om fællesskab. Når man er aktivt deltagende i fællesskaber, lærer man nemlig at tage ansvar og få indflydelse: "For mig er medborgerskab, at man tager aktiv del i et fællesskab, hvor man har indflydelse. Hvis man går til en fritidsaktivitet, hvis man er med i elevrådet på ens folkeskole, eller hvis man sidder i en ungdomsbestyrelse for eksempel. Det er et fællesskab, man har mulighed for at få indflydelse på." siger han og fortsætter:

"En god medborger er en, som man kan se op til. En som handler ud fra andres interesser og ikke bare er egoistisk. En som bruger sin indflydelse på en ordentlig måde, altså gennem dialog, overvejelser og diskussioner. Og så er det vigtigt, at man er troværdig og oprigtig. Hvis folk er sådan, bliver jeg selv engageret og motiveret til at være en god medborger," siger han. Ali Jahouh kæmper især for, at kommunens unge får mulighed for at være en del af de vigtige fællesskaber:

"Ishøj er den kommune med den laveste stemmeprocent. Det kunne måske også betyde, at der ikke er så mange, der tager aktiv del i fællesskaber og er medborgere på den måde. Det, synes jeg, er lidt ærgerligt, især for børn og unge. Der er rigtig mange børn og unge i Ishøj, men der er også rigtig mange ældre. Og hvis de ældre er mere aktive og råber højest, så tilgodeser man måske ikke børn i samme grad.

”For mig er medborgerskab, at man tager aktiv del i et fællesskab, hvor man har indflydelse.”

Ali Jahouh,
medborger og
frivillig ungdomstræner
i Ishøj Kommune

Der er mange tilbud og aktiviteter til den ældre generation, og selvfølgelig er der også tilbud til børn og unge, men hvis man sammenligner med Københavns Kommune, så er der ikke nær så mange tilbud for børn og unge her. For eksempel er der, udover Ishøj Ungdomsskole, kun én aftenklub i Ishøj Kommune," siger Ali Jahouh.

Unge i job og foreningslivet

Derfor skal voksne og kommunen skabe muligheder for børn og unge, hvor de kan støtte dem i deres medborgerskab. Det har Ali Jahouh flere gode eksempler på, hvordan man kan gøre:
"Vi har en del projekter i vores boligforening, hvor vi prøver at få børn og unge til at være med. Vi har blandt andet "lommepengejobs", hvor vi prøver at klargøre dem til at få et fritidsjob. Det er os, der betaler lønnen, men de er ansat ved en rigtig virksomhed. For eksempel er fire piger lige nu ansat med et lommepengejob ved Arken, og når jobbet udløber, vil Arken ansætte dem permanent. Det er så sejt, og det er børn og unge, hvor man kunne forestille sig, at de har ekstra svært ved selv at finde og varetage et fritidsjob, hvis de ikke var kommet i lommepengejob," fortæller han. Men også gennem foreningslivet, som betyder utroligt meget for Ali Jahouh, kæmper han for, at de unge finder deres plads i kommunen:
"Jeg arbejder også rigtig meget med at bygge bro mellem børn og unge og foreningslivet. Fordi vores boligområde er meget lukket om sig selv, og jeg kan frygte lidt, at mange hænger ud med de samme venner i skolen, derhjemme og i klubben, vil jeg gerne have dem ud i foreningslivet. Derfor har jeg også et projekt der hedder Playbox, som kører hver mandag. Der kan alle boligområdets børn og unge komme forbi, og så kan man dyrke fritidsaktiviteter. Vi inviterer Ishøjs foreningsliv ind tre mandage i træk, for så er det lettere at sige: "Anders, du har været så glad for volleyball og for træneren. Der kommer ikke mere volleyball i Playbox, men de træner i idrætshallen hver tirsdag og torsdag. Har du ikke lyst til at starte til volleyball?" På den måde vil vi gerne skubbe børn og unge ud

i foreningslivet. Hele vores formål er ikke, at det skal være et paralleltilbud. Vi skal have dem ud i foreningslivet," fortæller Ali Jahouh.

Holdet er som samfundet

Ali Jahouh har været selv været frivillig ungdomstræner i rugby i over 12 år. Det er en holdsport, hvor man er fuldstændig afhængig af hinanden. Det lærer spillerne at tage ansvar for sig selv og hinanden: "Alle holdspil er et lille samfund. Hvis jeg ikke laver min opgave, kan de andre heller ikke lave deres opgave. Det er det samme som ude på arbejdsmarkedet. Hvis jeg lader være med at udføre det arbejde, jeg har fået delegeret, så sejler det hele. Det er værdier, man kan tage med sig på arbejdsmarkedet, i skole og alle andre steder. At samarbejde er det vigtigste. At forstå at det arbejde, man udfører, også påvirker de andre. På den måde har man indflydelse," siger Ali Jahouh og fortsætter:

"Foreningslivet kan give rigtig meget. Også hvis man "bare" er ungdomsspiller. Det at tage beslutninger på en bane. Det at skulle arrangere transport til ungdomsstævne. Man indgår i en masse aktive fællesskaber, hvor man også har indflydelse. Vi har etableret en ungdomsbestyrelse, som er blevet rigtig populær i vores rugbyklub. De har været med til at arrangere ture. For eksempel har de har arrangeret en hel dag, hvor de havde inviteret forældre, familie og venner med og skulle rydde skrald op. Det er altså børn i 10-16-årsalderen. Hvis der er noget, der er vigtigere, end at ungdomsspillerne bliver bedre rugbyspillere, så er det, at de bliver bedre mennesker," siger Ali Jahouh.

MEDBORGERSKAB MED FÆLLES VÆRDISÆT

I Ishøjs Ungdomsskole arbejder Mogens Hadberg-Rasmussen med at opdrage kommunens unge til medborgerskab. Den opdragelse skal ifølge ungdomskoordinatoren bygge på et fælles kulturelt værdisæt. Men det kræver åbenhed og svære snakke at mødes på tværs af kulturer og værdier.

Mogens Hadberg-Rasmussen er koordinator for skole- og friluftsliv ved Ishøj Ungdomsskole. Her spørger han ofte de unge med anden etnisk baggrund, om de ser danske nyheder derhjemme, eller om deres forældre holder avis. Han har aldrig mødt nogen, der svarede ja. "Når de unge ikke kender det samfund, de er en del af i Ishøj, kan det være svært at tale om og skabe en følelse af medborgerskab. Det kan endda resultere i det modsatte – modborgerskab," konstaterer Mogens Hadberg-Rasmussen og uddyber:

"Jeg ser meget lidt bevidst modborgerskab, altså nogen som nægter at forholde sig til fællesskabet. Men jeg ser utåleligt meget ubevidst modborgerskab. Det handler i høj grad om, at de unge ikke kommer fra hjem, hvor der bliver talt om de her ting, eller hvor man stiller krav til hinanden. Men krav er omsorg," mener Mogens Hadberg-Rasmussen.

"Når vi ikke har et fælles
værdisæt, kan man ikke
bare rulle opdragelsen ind.
Når vi opdrager, skal vi også
forberede fundamentet først.
Det er lidt ligesom,
når man bygger et hus.
Man byggemodner
selve grunden,
før man bygger
på den."

Mogens Hadberg-Rasmussen,
medborger og
ungdomskoordinator
på Ishøj Ungdomsskole

Kulturforskelle som barriere

De kulturelle forskelle kan blive en barriere for ungdomsskolens arbejde, hvis man ikke er bevidst om dem, oplever Mogens Hadberg-Rasmussen:
”Når vi ikke har et fælles værdisæt, kan man ikke bare rulle opdragelsen ind. Når vi opdrager, skal vi også forberede fundamentet først. Det er lidt ligesom, når man bygger et hus. Man byggemodner selve grunden, før man bygger på den,” siger han og fortsætter:

Opdragelsens fælles kulturværdier

”Vi vil gerne opdrage, men det er svært, hvis ikke vi har et fælles værdisæt at drage op fra. Derfor forstår jeg også godt, hvorfor mange forældre med anden etnisk baggrund ikke har lyst til at sende deres elever herover. Lektiehjælp, eksamensforberedelse og andet er fint, for det gør dig bedre i skolen. Men noget af dét, der forekommer mere langhåret og mere værdipræget, hvad skal man med det? Det får de hjemmefra,” siger han.

”Der er en afsender og en modtager i mit arbejde, og hvis de to ikke er værdimæssigt eller kommunikativt på bølgelængde, så arbejder man i forskellige retninger,” konstaterer Mogens Hadberg-Rasmussen.

Respekten og anerkendelsen af de forskellige kulturer er afgørende: ”Jeg vil aldrig tænke, at vi bare skal udradere det gamle og bygge noget nyt fælles. Lad os i stedet bygge på de strukturer, der er, og lad os øve os i at anerkende hinanden,” siger han.

Et sprog for forskelligheder

De kulturelle og sproglige forskelle kan resultere i, at de unge med anden etnisk baggrund bliver væk fra ungdomsskolen. Der er derfor vigtigt at give en udstrakt hånd og forklare, hvad der sker i ungdomsskolen til

forældrene. Det skaber sammenhold og værdighed. "Værdigheden ligger i at være aktivt deltagende og have mod til relationer," fortæller Mogens Hadberg-Rasmussen.

Vær med: Medborgerskab

Her skal projektet "Vær med: Medborgerskab i Ishøj Kommune" hjælpe til en forståelse af, hvordan vi skaber en følelse af medborgerskab og sammenhold på trods af den barriere, som forskelle i kultur, sprog og værdier kan være. Det arbejde glæder Mogens Hadberg-Rasmussen sig til: "Det, det handler om for mig, er at kunne sprogliggøre og få de ting frem, som er svære at tale om. Få svesken på disken. Jeg vil elske, at det her var noget, man kunne tale om – også med sine fagfæller. Vi er nødt til at tale om kulturforskellene for at kunne finde ud af, hvordan vi kan være sammen," siger Mogens Hadberg-Rasmussen og afslutter: "Det, at være med i sådan et projekt her om medborgerskab og kommunen som et forpligtende værdifællesskab, er det allermest interessante, jeg kan komme i tanke om."